



Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 3, Kasım/November 2025]

İlker AVCIOĞLU

<https://orcid.org/0000-0003-3028-8730>

Dr. Öğr. Üyesi

ilker.avcioglu@giresun.edu.tr

Giresun Üniversitesi

<https://ror.org/05sraq822>

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Sözden Ezgiye: Giresun Yöresi Türkü Metinlerinde Kargış Motifleri Üzerine Bir İnceleme

*From Lyrics to Melody: An Analysis of Curse Motifs in Folk
Song Lyrics from the Giresun Region*

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Date Received: 25.05.2025

Kabul Tarihi | Date Accepted: 04.10.2025

Yayın Tarihi | Date Published: 23.11.2025

Atıf | Citation

Avcıoğlu, İ. (2025). Sözden Ezgiye: Giresun Türkülerinde Kargış Motifleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(3), 2024-2038. <https://doi.org/10.34083/akaded.1705762>

Avcıoğlu, İ. (2025). From Lyrics to Melody: Curse Motifs in Giresun Folk Songs. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(3), 2024-2038. <https://doi.org/10.34083/akaded.1705762>

Makale Bilgisi | Article Information

Değerlendirme Review Reports	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) Double-blind. (Two External Referees)
Etik Beyan Ethics Statement	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur Ethical principles were followed during the preparation of this study
Etik Kurul Belgesi Ethics Committee Approval	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir Article does not require an Ethics Committee Approval.
Etik Bildirim Complaints	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması Conflicts of Interest	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
Benzerlik Taraması Similarity Checks	Yapıldı Yes - iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans Copyright&License	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International

© İlker AVCIOĞLU | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)



Öz

Söz, sözlü kültürün temelini oluşturmaktadır. Yazının icadı ve yaygınlaşması ile sözlü kültür unsurları zayıflasa da gücünü koruyarak günümüze kadar ulaşmıştır. Sözlü kültür, bir toplumun kolektif hafızasını kuşaktan kuşağa aktaran; yaşam pratiklerini, inanç yapısını ve duygusal evrenini yansıtan en etkin anlatı araçlarından biridir. Kültürün en canlı ve kalıcı ürünlerinden biri olan türküler, sadece birer müzik eseri değil; aynı zamanda halkın sevinçlerini, acılarını, umutlarını ve öfkelerini dile getirdiği sözlü belgelerdir. Genellikle anonim olarak kuşaktan kuşağa aktarılan türküler, bireysel ve toplumsal hafızanın taşıyıcısı olarak yüzyıllar boyunca sözlü kültür içinde varlığını sürdürmüştür.

Türk halk müziği repertuvarında sıklıkla rastlanan ve sözlü kültür bağlamında değerlendirilebilecek olan "kargış" (beddua) motifleri, bireysel ve toplumsal tepkilerin ifade biçimlerine dair önemli veriler sunmaktadır. Türk halk kültüründe, özellikle bireylerin çaresizlik ya da güçlü duygusal durumlar yaşadığı anlarda, kendilerini ifade etme aracı olarak söyledikleri türkülerde bu motiflere yer verildiği görülmektedir. Türk halk kültüründe *kargış* olarak bilinen beddualar, sözlü geleneğin önemli ancak çoğu zaman göz ardı edilen bir unsurunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) repertuvarında yer alan Giresun yöresine ait türküler incelenmiştir. Yöreye ait 84 türkünün 12'sinde (%14,28) kargış motifleri tespit edilmiştir. Yöreye özgü türkülerin içeriklerinde yer alan ve kimi zaman "büyülü sözler" olarak da nitelenen kargış motiflerinin hem anlatsal işlevleri hem de kültürel bağlam içindeki anlam katmanları yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Söz, kült, kargış, türkü, Giresun.

Abstract

Words form the foundation of oral culture. While elements of oral culture have weakened with the invention and spread of writing, they have retained their strength and survived to the present day. Oral culture is one of the most effective narrative tools that transmits a society's collective memory from generation to generation, reflecting its life practices, belief system, and emotional universe. Folk songs, one of the most vibrant and enduring products of culture, are not merely musical works; they are also oral documents through which people express their joys, sorrows, hopes, and anger. Often passed down anonymously, folk songs have persisted within oral culture for centuries as carriers of individual and social memory.

"Kurdish" (curse) motifs, frequently encountered in the Turkish folk music repertoire and interpreted within the context of oral culture, provide important information about the expression of individual and social reactions. In Turkish folk culture, these motifs are particularly prevalent in folk songs sung as a means of self-expression during moments of despair or strong emotional states. Curses, known as *kargış* in Turkish folk culture, constitute an important yet often overlooked element of oral tradition. This study examined folk songs from the Giresun region in the Turkish Radio and Television Corporation (TRT) repertoire. Curse motifs were identified in 12 of the 84 folk songs (14.28%) from the region. The narrative functions of the curse motifs, sometimes referred to as "magic words" found in these regional folk songs are analyzed, as are their layers of meaning within the cultural context.

Keywords: *Lecto-oral, cult, curse, folk song, Giresun.*

Giriş

Her kültürde olduğu gibi Türk kültürünün de kendine mahsus özellikleri vardır. Türk halk kültürü içinde türkü kavramı önemli bir yere sahiptir. Dizdaroğlu, türküyü “Türklere özgü bir ezgiyle söylenen halk şarkıları” olarak tanımlamaktadır (1969, s. 102). Anadolu sahasında, “türkü” adını taşıyan ve biçimsel özellikleriyle bu türün karakteristik yapısını yansıtan ilk örnek, XVI. yüzyıl halk şairlerinden Öksüz Dede’ye ait olup hece vezniyle kaleme alınmıştır (Kaya, 2021, s. 165). Kafesoğlu ise, kadim Türk topluluklarının müzik terminolojisine değinerek, sözlü ezgilere “ır/yır”, saz eşliğinde icra edilen melodilere ise “küg” adının verildiğini belirtmektedir (2024, s. 327-328). Bu bağlamda Çobanoğlu, “türkü” sözcüğünün kökenine ilişkin olarak, ifadenin “Türk küyi/Türk küyü” şeklinden ses düşmesi yoluyla önce “Türkiy” ve ardından “türkü” biçimine evrildiğini belirtmektedir. Çobanoğlu’na göre, bu terim “Türk ezgisi” anlamına gelmektedir (2010, s. 47). Benzer bir görüşü paylaşan Eroğlu da “türkü” kelimesinin anlamını “Türk ezgisi” olarak değerlendirmekte ve bu doğrultudaki yorumunu aktarmaktadır (Eroğlu, 2017, s. 81-82). Bu etimolojik yaklaşım, türkülerin tarihsel süreç içinde Türk kimliğiyle olan sıkı ilişkisini ortaya koymaktadır. Türkülerin oluşumunu ve yayılımını etkileyen tarihî ve toplumsal dinamiklerin incelenmesi, özellikle Anadolu’nun Türkleşme süreciyle doğrudan ilişkilidir.

Malazgirt Zaferi (1071) ile Anadolu’nun kapıları Türkler için açılmış ve çeşitli Türk boylarının bölgeye göçü sonucunda Anadolu’da yoğun bir Türkleşme süreci başlamıştır. Oğuzların yirmi dört boyundan biri olan Çepniler, özellikle Karadeniz kıyılarında, başta Giresun, Ordu, Trabzon ve Samsun olmak üzere, yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Giresun ilinin kıyı kesimlerinde Çepni boyuna ait kültürel izler belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi’nde konumlanan Giresun; doğuda Trabzon, batıda Ordu, güneyde ise Erzincan ve Sivas illeriyle komşudur.

Giresun, 1486 yılında beylikler dönemine ait idari yapıda “Zeamet-i Kürtün” kayıtları içinde yer alır. Zeamet-i Kürtün olarak adlandırılan bu bölge günümüzde Giresun ve Kürtün ilçesini içine alan bir yerleşim yeridir. 1515’li yıllarda Çepni (Giresun) nahiyesi Vilayet-i Çepni olarak adlandırılmaya başlanmıştır. 1554 yılında Giresun kazası Çepni adlı nahiyeden oluşup merkezi Giresun şehriydi (Kadıoğlu, 2015, s. 84-85). 1847 yılında Giresun kazası Trabzon Eyaleti’ne, 1855 yılında ise Ordu livasına bağlanmıştır. 1875 ile 1878 yılları arasında Karahisar-ı Şarkî (günümüzdeki Şebinkarahisar) sancağına bağlanan Giresun, 1879 yılında yeniden Trabzon merkez sancağına dâhil edilmiştir. Bu idari statüsünü, Cumhuriyet döneminde müstakil bir vilayet hâline getirilene kadar sürdürmüştür. Cumhuriyet’in ilanını takiben vilayet statüsü kazanan Giresun, Şebinkarahisar ilçesinin de dâhil edilmesiyle tarihî sınırlarının ötesine geçerek güney yönünde genişlemiştir (Emecen, 2015, s. 22-23).

Giresun’un tarihsel gelişimi ve idari yapılanmadaki konumu, yalnızca siyasal ve coğrafi bir değişim sürecini yansıtmakla kalmayıp, bölgenin kültürel mirasının şekillenmesinde de belirleyici olmuştur. Bu bağlamda sözlü kültür ürünleri arasında yer alan türküler,

Giresun'un tarihsel ve toplumsal dinamiklerini anlamada önemli bir kaynak niteliğindedir. Bu çalışmada Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Türk Halk Müziği Repertuarı'nda yer alan Giresun yöresine ait türkü metinlerinde rastlanan kargış motifleri incelenmiştir. Halk müziği bağlamında kargış motiflerine yönelik akademik çalışmalar bulunmakla birlikte, bu alandaki araştırmaların sayıca sınırlı olduğu görülmektedir. Nitekim Begüm Kurt, "Türkülerde Alkış ve Kargış Kullanımı" (2020: 189-199) başlıklı çalışmasında, türkülerde yer alan alkış ve kargış ifadelerini amaçlarına göre sınıflandırmıştır. Bunun yanı sıra Ergöner ve Erbaş'ın "Karadeniz Türkülerinde Alkış" (2019: 497-529) ve Dikmen ile Terkin'in "Türkülerde Beddua: TRT Halk Müziği Repertuarı Örneği" (2022: 731-761) adlı çalışmaları, alanyazında konuyla ilgili önemli örnekler arasında yer almaktadır. Mevcut çalışmanın temel amacı, söz konusu literatürdeki boşluğu doldurmak ve kargış motiflerinin Giresun yöresi türkülerindeki işlevini kapsamlı biçimde ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, Giresun yöresi türkülerinde yer alan kargışlar tematik ve işlevsel açıdan analiz edilmiş ve bu motiflerin halk kültüründeki yeri değerlendirilmiştir. Ayrıca, kargışların muhtemel mitolojik kökenleri ele alınarak ilgili unsurlar kültürel bağlam içinde yorumlanmıştır.

1. Söz Kültü Bağlamında Kargışlar

İnsanoğlu, varoluşundan bu yana çevresini anlamlandırma çabasında en güçlü araç olarak sözü kullanmıştır. Söz, yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda düşüncenin, hafızanın ve kültürel aktarımın temel taşıdır. Yaratıcı ile insan arasındaki iletişimin kaynağı olarak görülen söz, zaman içinde kutsal olarak kabul edilmiş ve kültleşmiştir. Tapınma anlamına gelen kült kavramı mitolojik düşünce sistemlerinin temel yapı taşıdır. Kültler Tanrısal gücün bir imgesi olarak kabul edildiğinden kutsal olarak kabul edilmektedir. Mitolojik örüntünün temelini oluşturan kült kavramı çerçevesinde söz kültü kozmogonik anlatılarda önemli bir yere sahiptir.

Söz; insanlar arasında duyguları, düşünceleri ve bilgileri aktarımın temel aracıdır. Sözün gücü, yalnızca dile getirilen kelimelerin anlamında değil, bu kelimelerin kullanılış şeklinde, tonunda ve hedef kitlenin algısı üzerindeki etkisinde yatar. Tarih boyunca sözün gücü, toplumları şekillendirme, bireyleri etkileyerek değişimlere öncülük etme ve kültüre damga vurma kapasitesini göstermiştir.

İnsanoğlu kelimeleri hafızasından çıkarıp kurarak sözü var etmiştir. Halbuki söz, Yaratıcı katında insandan önce var olmuştur. Söz, Tanrı'nın bilinme isteğinin aracısı olarak Âdem'e bildirilmiş kutsal bir mekanizmadan ibarettir. İnsanoğlu bilmek ve bildiğini anlatmak amacıyla bu mekanizmayı önce "söz", sonra "dil", sonra da "yazı" ile cisimleştirmiştir (Koçakoğlu, 2018, s. 11). Yazının ortaya çıkmasıyla birlikte sözlü geleneğin nüfuzu azalmaya başlamıştır. Sözlü olanın okuryazarlıkla yer değiştirmesiyle birlikte, sözlü biçimlerin hâkim olduğu kültürel alanların gerilemeye başladığını ve doğaçlamanın azaldığını söylemek mümkündür. Ancak Goody, yazının yaygınlaşmış olmasına rağmen bir şekilde sözlü kültürün gelişimine devam ettiğine dikkat çeker. Yazının mevcudiyeti sözlü kültürlerin önemini azaltsa da belirli bir bağlamda sözlülüğü (lecto-oral) destekler. Bir kimsenin aydınlatılması veya o kimsenin bilgidan istifade edebilmesi için metin sözlü iletişime

dönüştürülür. Bu nedenle yazının yaygınlaşması neredeyse insanları daha sözlü kıldığı dahi söylenebilir (2018, s. 196).

Söz, insanlık tarihinin en eski iletişim araçlarından biri olmanın ötesinde, bir toplumun hafızasını, değerlerini, inançlarını ve dünya görüşünü taşıyan temel bir kültür unsurudur. Söz kültü ise yalnızca dilin kullanımıyla sınırlı kalmayan; atasözlerinden destanlara, masallardan deyimlere, mâni ve ağıtlardan halk hikâyelerine kadar uzanan zengin bir mirasın ifadesidir. Mitsel anlatılarla başlayan ve sözle aktarılan bu kültürel birikim, nesiller arası köprü kurarak toplumun kimliğini şekillendirmiştir. Mitler, sözlü kültür ortamlarında şekillenmiş, toplumların ortak bilinçaltını yansıtan anlatılar olarak hem bireysel hem de kolektif kimliğin inşasında önemli roller üstlenmiştir.

Mitler toplumların dünyayı algılayış biçimlerinin kodlandığı sembolik anlatılardır. Mitsel anlatılarda söz önemli bir yer edinmiş ve kültleşmiştir. Türkçe Sözlükte kült sözcüğü; “Yerel özellikler taşıyan dinî törenler” olarak tanımlanmıştır (2023, s. 2199). İlkel insanın evreni anlamlandırma çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan mitsel anlatıların temelini kültler oluşturmaktadır. Kültlere atfedilen bu kutsiyet zamanla kültlerin antropomorfik olarak tasavvur edilmesini sağlamıştır. İbrahim Dilek, kültleri kişileştirmek ve onlar da insanmış gibi davranmak kültürün öz yapısını belirleyen en temel unsur olduğunu (2020, s. 50) ifade etmektedir.

Genel manada kült sözcüğünün anlamı “tapınma” olsa da Türk inanç sisteminde kültlere tapınma söz konusu değildir. Örneğin Türk kültüründe su kutsaldır ve kült olarak kabul edilir. Ancak suya tapınılmaz sadece saygı gösterilir. Türklerin en eski dini olarak kabul edilen Gök Tanrı inanç sisteminin kutsal bir kitabı, bir peygamberi ve belirli bir ibadet yeri (cami, kilise vb. gibi) bulunmamaktadır. Bu noktada şu sorular üzerinde düşünmek yerinde olacaktır: “Gök Tanrı yarattığı varlıklarla nasıl iletişime geçecek; benzer şekilde insanlar kâinatı yarattığına inandıkları Gök Tanrı ile ne zaman nerede ve nasıl temas edecek?” Aslında bu sorular kült kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Gök Tanrı’nın veya ona bağlı olan ruhların bazı canlı ve cansız varlıklarda tezahür ettiği inancı bu varlıkların kutsal olarak kabul edilmesine neden olmuş ve zaman içinde bu varlıklar kültleşmiştir. Türk mitolojik düşünce sisteminde söz (ant, alkış, kargış vb. gibi), su, ateş-ocak, ağaç (kayın, selvi, çam, hayat ağacı vb. gibi), rüya, renk (siyah, beyaz, mavi vb. gibi), sayı (3,7, 40 vb. gibi), dağ-taş, hayvan (bozkurt, kartal, ayı, turna vb. gibi), kurban vb. gibi birçok canlı ve cansız varlık kült olarak kabul edilmiştir.

Söze atfedilen kutsallık onun ilahi gücün sembolü olarak kabul edilmesini sağlamıştır. N.F. Katanov *Hakas Folkloru ve Etnografyası Metinleri* adlı çalışmasında, halk anlatılarında kâinatın yaratılışının sözle başladığını ifade eder (2000, s. 267). Söz ve yaratılış ilişkisini Türk kozmogonisinin örneği olan Verbitskşy’in derlediği Altay Türklerinin yaşatılış anlatısında da görülmektedir: Ülgen, gökyüzüne bakarak sürekli düşünürdü: “Bir dünya istiyorum, bir soyla birlikte yaratmak istiyorum. Ama bu dünya nasıl olmalı? Hangi biçimde yaratmalıyım? Bunun bir yolu, bir çaresi var mı?” O sırada, suyun içinde yaşayan Ak Ana (veya Ak Ene) vardı. Su yüzeyine çıkarak Ülgen’e göründü ve ona şöyle dedi: “Eğer sen de bir şeyler yaratmak istiyorsan, bir yaratıcı olarak şu kutsal sözü söyle: ‘Hep de ki:

Yaptım, oldu! Başka bir söz söyleme. Özellikle yaratırken, 'Yaptım ama olmadı' deme." Bunu söyledikten sonra Ak Ana kayboluverdi (Ögel, 2003, s. 433).

Anlatının kozmogonisine göre henüz yer ve gök yaratılmamışken, Tanrı Ülgen sonsuz boşlukta süzülmetedir. Bu sırada evrensel yaşamın kaynağı olarak kabul edilen sudan çıkan Ak Ana, Ülgen'e yaratılışın kutsal sözü olarak nitelendirilen "yaptım oldu" ifadesini öğretir. Ak Ana'nın bu öğretisi üzerine Ülgen; yeryüzünü, gökyüzünü ve bu iki alan arasında bulunan tüm canlı ve cansız varlıkları yaratır. Bu mitolojik sahne, sözün kutsallığına ve yaratıcı gücüne dayanan söz kültürünün Türk mitolojisindeki kozmogonik işlevini ve yaratılış sürecindeki merkezi rolünü açıkça ortaya koymaktadır.

Türk kültüründe antlar (yeminler), geleneksel tedavilerde kullanılan şifalı sözler, yağmur yağdırma ritüellerinde söylenen tekerlemeler, dualar, beddualar (kargışlar) vb. gibi sözlü formlar ilahi olan ile iletişimi sağlama fonksiyonunun olduğuna inanılan sihirli formlar olarak kabul edilir. Söz kültürü bağlamında değerlendirilen ve çalışmada konu olarak ele alınan kargışlar, geçmişten günümüze kadar ulaşan ve büyü olduğu inanan metinsel simgeler takımıdır. Halk arasında kargış sözlerine halk ağzında ve halk edebiyatı mahsullerinde görmek mümkündür.

Farsça "bed" (kötü) kelimesi ile Arapça "dua" sözcüğünün birleşiminden oluşan "beddua" terimi, çaresizlik içinde bulunan, acı çeken ya da bir kötülüğe maruz kalmış bireyin, psikolojik bir rahatlama ve teskin olma amacıyla dile getirdiği olumsuz düşünce ve temennileri içeren kalıplaşmış söz öbeklerini ifade etmektedir (Kaya, 2001, s. 22). Tanımdan da anlaşılacağı üzere halk dilinde kargış/beddua/ilenç zulme uğrayan ve zulmü yapan arasında gizli bir iletişim aracı işlevinde kullanıldığı söylenebilir.

Bela ve gazap ifade eden sözcük veya cümleler XIX. yüzyıla kadarki eserlerde "kargış" ve "ilenç" kelimeleri ile karşılanmıştır. Kargış, mağdur olmuş ve acı çekmiş içi yanan bir kimsenin şiddetli bir tepkisidir (Elçin, 1986, s. 662-663). Beydili, kargış metinlerinin betimlenen durum ile arzu edilen sonuç arasında kurulan bir paralellik üzerine yapılandığını belirtmektedir. Beydili'ye göre bu metinlerin temel yapısal özelliği yaratıcıya, doğaüstü güçlere ya da çeşitli nesnelere yönelerek onlardan yardım dilemek veya belirli bir durumun gerçekleşmesini talep etmeye dayanır (2015, s. 300).

Kargışlar birçok nedenle söylenen kültürel formlardır. Doğan Kaya, kargışları yapısal özellikleri ve söylenme amaçları doğrultusunda incelemiştir. Bu bağlamda aile ve toplum tarafından hoş karşılanmayan yüz kızartıcı davranışlar üzerine söylenen beddualar, günlük yaşantıdaki olaylara ilişkin kişiler arası beddualar, haksızlık, baskı ve zulme karşı dile getirilen beddualar, millî duygularla ifade edilen beddualar, aşkın karşılıksız kalmasına bağlı olarak sevgiliye yöneltilen beddualar ve gurbet acısıyla ilgili beddualar olmak üzere altı ana kategoride sınıflandırmıştır (2020, s. 177). Beddua teriminin sözlük anlamı "kötü-dua"dır. Türkiye Türkçesinin çeşitli ağızlarında bu karşılık için "ilenç", "intizar", "kargış" ve "lanet" gibi sözcükler de kullanılmaktadır. Beddua ve dua metinlerinin kökeninde, belirli durumlara özgü olarak dile getirilen kalıplaşmış ifadelerin sihirli bir etki

taşıdığı; bu ifadelerin tekrar edilmesiyle kutsal bir güç ya da güçlerin harekete geçirileceğine dair yaygın bir inanç yer almaktadır (Çobanoğlu ve Çobanoğlu, 2015, s. 1-2).

Toplumların sözlü kültüründe önemli bir yer tutan kargışlar, bireylerin öfke, çaresizlik, intikam ya da adalet arayışı gibi güçlü duygularını ifade etme biçimlerinden biridir. Genellikle bireysel ya da toplumsal bir haksızlığa karşı yöneltilen bu sözlü tepkiler, yalnızca birer duygusal boşalım aracı olmanın ötesinde, kültürel hafızanın, inanç sistemlerinin ve ahlaki normların da bir yansımasıdır. Kargışlar, halk edebiyatının sözlü anlatı unsurları arasında yer almakta olup atasözleri, deyimler ve efsanelerle iç içe geçmiş bir yapı sergileyerek kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve toplumsal belleğin inşasında önemli bir rol üstlenmektedir. Kargışların temel amacı, sözün büyüsel ve psikolojik etki gücünden yararlanarak belirli bir sonuca ulaşmaktır. Halk söyleminde kargışlar; kötülüğe maruz kalma, haksızlığa uğrama ya da mağduriyet gibi durumlar karşısında bireyin yaşadığı çaresizlik hâlinde Tanrı'ya yönelttiği bir yakarış biçimi olarak değerlendirilebilir.

2. Giresun Türkülerinde Kargış Motifleri

Çalışmada TRT repertuarına kayıtlı Giresun yöresi türkülerinde tespit edilen kargış (beddua) örnekleri şunlardır:

“Görel'e'nin İçinde İkiliyim İkili” türküsünde yaylalarda yetişen ve papatyagiller familyasından olan dudiye/ölmez çiçeğine (*Helichrysum arenarium*) “açmadan guriyesin” denilerek kargış edilmiştir:

Yaylanın dudiyesi
Açmadan guriyesin
Niye almadın beni
Allah ondurmiyesi (de) (Görel'e'nin İçinde İkiliyim İkili)

“Ah Kavaklar Kavaklar” türküsünde sevgiliye kavuşamamanın verdiği acı ile sevgiliye kargış edilir:

Ah kavaklar kavaklar
Dökülüyor yapraklar
Oy saramadım seni
Sarsın kara topraklar (Ah Kavaklar Kavaklar)

Türküde sevgiliyi saramayan aşğın sevdiğini kara toprakların sarmasını isteyerek kargış etmiştir. Toprak kahverengine yakın tonlarla nitelendirilmesi gerekirken kara (siyah) renk ile nitelendirilmesi ilgi çekicidir. Toprağın kara renk ile nitelendirilmesi kadim Türk kültürünün günümüze yansıması olarak değerlendirilebilir. Göktürklerin siyah renk yerine “yağız” sözcüğünü de kullandıkları bilinmektedir. Bilge Kağan Yazıtının doğu yüzünde “Üstte mavi gök, altta yağız yer kıldıkta, ikisi arasında insanoğlu kılınmış” (Ergin, s. 2011:33) ifadesi ile toprak yağız renk ile nitelendirilmiştir. Kâinatın yaratılışını anlatan metinde mavi gök ve yağız yer (kara toprak) yaratıldıktan sonra ikisi arasında insanoğlu yaratıldığı belirtilir.

Türk kültüründe renkler sembolik anlamları olan kültürel formlardır. Türk kültüründe siyah renk; yön (kuzey), kargaşa, ölüm, yas, güç-iktidar, kötülük, soğuk (kara kış) vb. gibi kavramları karşılama işlevinde kullanılmaktadır (Çoruhlu, 2010, s. 205-207; Küçük, 2010, s. 200). Kara/gara (siyah) renk, birçok kavramın simgesi olsa da Türk kültüründe siyah rengin asıl fonksiyonunun hüznün, acının ve ölümün sembolü olduğu söylenebilir.

“Görelle'den O Yanı” ve “Nazlı Kavak Gıcır Gıcır Gıcılar” türkülerinde ağaca kargış edildiği görülmektedir.

Kızılağaç benimsin
Geleklerin¹ delinsin
Ben bu yıl evlenmiyom
Bekar kızlar sevinisin (Görelle'den O Yanı)

Yukarıdaki örnekten anlaşılabacağı üzere türkü yaratıcısı bu yıl evlenemeyeceğini ifade ederken kızılağaca seslendiği ve onunla konuştuğu görülmektedir. Benzer şekilde “Nazlı Kavak Gıcır Gıcır Gıcılar” türküsünde de türkü yaratıcısının kavak ağacına seslenerek kargış eder:

Nazlı kavak (aman) hep dalların kurusun
Dökülsün yaprakların sular da çürüsün
Beni yardan (aman) ayıranlar sürünsün (Nazlı Kavak Gıcır Gıcır Gıcılar)

Türkü yaratıcısı ağaç ile neden konuşuyor, başka bir ifadeyle kızılağaca neden kargış ediyor? Bu durum Türk mitolojik düşünce sistemi içinde yer alan ağaç kültü ile açıklanabilir. Kozmik ağaç (axis mundi) tüm eski çağ uygarlıklarında karşımıza çıkar. Ağaç evrenin simgesi olarak kabul edilir (Eliade, 2003, s. 29).

Ağaç kültü, Dede Korkut anlatılarının da karşımıza çıkmaktadır. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı anlatıda, Salur Kazan'ın oğlu Uruz ve karısı Burla Hatun düşman tarafından kaçırlır. Düşmanlar Uruz'u ağaca asmak isterken Uruz ağaca seslenir:

Başun ala bakar olsam, başsüz ağaç.
Dibün ala bakar olsam, dipsüz ağaç.
Meni sana asarlar götürmegil ağaç!
Götürecek olurısan yigitligüm seni tutsun ağaç.
Bizim elde gerek idün ağaç.
Kara Hindû kullarıma buyuraydım,
Seni pare pare toğrayalarıldı ağaç (Özçelik, 2022, s. 117-118).

Salur Kazan'ın oğlu Uruz'un ağaca kendisini taşıması, dolayısıyla ölmesi, durumunda yiğitliğinin ağacı tutmasını isteyerek ağaca beddua ettiği görülür.

¹ Yaprak.

Türk mitolojik düşünce sisteminde ağaç kutsal olarak kabul edilir. Yapraklarını dökmeyen, etrafında ağaçlara göre daha büyük veya yakın çevresinde ağaç olmayan ağaçlar hayat ağacı olarak kabul edilip bu ağaçlara kutsiyet atfedilir. Türk kültüründe kayın, çam, sedir, kavak, ardıç, söğüt ve dut ağacı kutsal olarak kabul edilir. Kutsal ağaç, çok katlı evren modelinde yeraltı, yeryüzü ve gökyüzünü birleştiren yegâne güç olarak tasavvur edilmektedir. Bu nedenle yaratılış mitlerinde ağaç sembolizmine sıklıkla rastlanır.

Kalafat, Sibirya Türkleri düşünlerde kayın ağacının etrafında dönülerek ağaca süt ve araka² saçtıklarını ve sonra bu içeceklerin aile fertleri arasında paylaşıldığını (2004, s. 127) ifade eder. Esin, Türklerin yeni yurt kurma ayinlerinde ağaç dikildiğini ve kurban sunum ayinlerini ağaç altında dönerek yaptıklarını nakleder (2001, s. 160-168). Türk kültüründe geçiş törenlerinde ve dinî ritüellerde ağacın simgesel işlevlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Yeni doğan bir çocuk adına ömrünün uzun olması amacıyla ağaç dikilmesi, kutsal mekanlardaki (türbe, mezarlık vb. gibi) ağaçların kutsal sayılması, bazı ağaçlara dileklerin kabul olması amacıyla bez bağlanması, halk hekimliğinde büyüsel tedavilerde bazı ağaçların kullanılması vb. gibi uygulamaların ağaç kültürünün günümüze yansması olarak değerlendirilebilir.

Kargışların konusu genellikle bireylerdir. Ancak nadir de olsa belirli bir yeri konu edinen kargışlar da vardır. “Ben Geçiyе Gidemem” ve “Çitten Söktüm Çangalı” türkülerinde belirli bir yere kargış edilmektedir:

Geçi ile goyunu
Ben sürüye gatamam
Yıkılası sayfana³
Tek başıma yatamam (Ben Geçiyе Gidemem)

Duman dere okarı (da)
Kılavuzdur kılavuz
Andırgelsin yaylası (da)
Yarım evde yalnız (Çitten Söktüm Çangalı)

Türkülerde keçi, koyun, hayvan barınağı ve yayla temalarına sıkça rastlanmakta olup, bu durum yöredeki hayvancılık faaliyetlerinin türküler aracılığıyla yansıtıldığını göstermektedir. Giresun ili, yaylalarıyla tanınan önemli bir yerleşim alanıdır ve bu yaylalar yılın her dönemi yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Giresun halk kültüründe yaylalar, hem ekonomik hem de sosyal açıdan merkezi bir konuma sahiptir. Bölge halkı, yaz aylarında yayla festivallerini gerçekleştirirken kış aylarında ise “kar çiğnemek” amacıyla yaylalara çıkar. Ayrıca, “Çitten Söktüm Çangalı” türküsünde kargış ifadesi olarak “andırgelsin” kelimesinin kullanılması, bu tür ifadelerin yöresel halk edebiyatındaki yerini ve işlevini ortaya koyması açısından

² Rakı. Sütten yapılmış içki. Bazı şaman ayin ve törenlerinde diğer yiyecek ve içeceklerle birlikte bu ayin ve törenin ayrılmaz parçalarından biridir. Şaman diğerleriyle birlikte arakanın kokusunun da ruhlara gideceğine inanır (Dilek, 2021, s. 86).

³ Harmanı beklemek için dallardan yapılan kulübe.

dikkat çekicidir. Türkiye’de Halk Ağzından Derlemeler Sözlüğünde “andır kalsın” deyiimi “*olmaz olsun, yok olsun.*” anlamında ilenç olarak kullanıldığı belirtilmiştir (2019, s. 260). Giresun ve Yöresi Ağz Sözlüğünde andırgalsın; “yerin dibine geçsin, uzak dursun, sahipsiz kalsın gibi manalarda kullanılan bir sitem söylemi.” (Tekin-Cantürk, 2018, s. 34) olarak tanımlanmıştır. Andır sözcüğü, Giresun yöresi ağızlarında çok sık kullanılan kargışlardandır. “*Evlerinin Önünde Gara Üzüm Asması*” türküsünde andır sözcüğü kullanılarak sevgiliye kargış edilir:

Evlerinin önünde gara üzüm asması

Gözettim de gelmedi o andırın yosması (Evlerinin Önünde Gara Üzüm Asması)

“*Çatak Altından Çıktık Voltaya*” adlı türkünün bağlantı bölümünde sevgiliye kavuşamayan aşğın ateş kültüne başvurarak Giresun iline kargış ettiği görülür:

Çatak altından çıktık voltaya

Acemi balıklar yavrum gelmez oltaya

Zalimin kızını aldık da ortaya

Bağlantı:

Ateşlere yansın ah o zalim Giresun (Çatak Altından Çıktık Voltaya)

Türküde kargış ateş ile yapılmaktadır. Ateş ve ocak, Türk düşünce sistemi içinde kutsal olarak değerlendirilmektedir. Ateş ve ocağa atfedilen kutsiyet zamanla bunların canlı bir varlık olarak görülmesine neden olmuş ve kültleşmiştir.

Altay mitolojik metinlerine göre ateşi ilk bulan Ülgen’dir. Ülgen ocağı kurup ateşi yakmış ve onu insanlara vermiştir (Beydili, 2015, s. 437, Çoruhlu, 2010, s. 50). Oçok (ocak) hem ateş kültü hem de atalar kültü ile ilişkilidir. Ocak, ateşin yandığı yer anlamında olup genellikle soyun devamının sembolü olarak kabul edilmiştir. Bayat, ateşin ve ocağın; bolluk, bereket, şifa ve koruyucu fonksiyonlarının olduğunu (2018, s. 13-15) ifade eder. Orta Asya şamanlarının en önemli özellikleri hastalıkları tedavi etmektir. İyi bir şaman ateşe hâkim olmalı ve ateşin kozmik gücünü iyi kullanmalıdır. Türk şamanlığında, şamanların ateş-ocak ayinleri yaparak başta hastalık tedavileri olmak üzere çeşitli dinî ritüelleri icra ettikleri bilinmektedir (Bayat, 2006, s. 227-228; Esin, 2001, s. 49; İnan, 1986, s. 66-68).

Ateş ile yapılan ritüellerde alaz kelimesinin yaygın olarak kullanıldığı görülür. Alaz, ateş demektir. Türk mitolojisinde Alaz Han ateşin koruyucusu olarak kabul edilir ve Alaz Han’ı kızdırmamak için ateşe saygısızlık yapılmaz (Karakurt, 2012, s. 61). Ateşle yapılan tedavilere ise alazlama adı verilir. Halk arasında ateşin üzerine su dökülmesinin uğursuzluk getireceği inancı, ateşe ve ocağa duyulan saygının günümüze yansımadır.

“*Dağı Duman Bürüdü*” türküsünde sevgilisine kargış eden aşğın taş kesilme motifine işaret ettiği görülmektedir:

Atma beni vurursun

Kız kolların kurusun

Gidiyorum buradan

Arar beni bulursun (Dağı Duman Bürüdü)

Türk kültürlü halklara ait destan, efsane ve masal gibi geleneksel anlatılarda taş kesilme motifi sıkça karşılaşılan tematik unsurlardan biridir (Feyzioğlu, 2011, s. 123-130; Sakaoglu ve Türkan 2019, s. 180-,187; Türk, 2022, s. 18-24).

Halk anlatılarında taş kesilme motifi farklı gerekçelerle ortaya çıksa da bu motifin çoğunlukla bir kötülüğün karşılığı olarak, cezalandırma işleviyle kullanıldığını belirtmek gerekir. Bu durumun en açık örneklerinden biri Oğuznamecilik geleneğinde yer almaktadır. Dresten yazmasında bulunan *Kam Püre'nin Oğlu Bamsı Beyrek* anlatısında, Dede Korkut, Banu Çiçek'i Bamsı Beyrek'e istemek üzere yola çıkar. Ancak Banu Çiçek'in ağabeyi Deli Karçar, kız kardeşini isteyenleri öldürmektedir. Dede Korkut, tüm tehlikeyi göze alarak Banu Çiçek'i Karçar'dan talep eder. Bu isteğe öfkelenen Deli Karçar, Dede Korkut'un peşine düşer, onu yakalar ve tam kılıcını indirip öldüreceği sırada Dede Korkut ism-i a'zam duasını okuyarak, "Çalarsan elin kurusun" şeklinde bir kargışta bulunur. Bu beddua üzerine Deli Karçar'ın eli taş kesilir ve havada asılı kalır (Ergin, 2024, s. 131–132). Dede Korkut'un zor durumda kaldığı bir anda sözün kudretine başvurarak ettiği kargışın, fiziksel bir dönüşüme yol açması; sözün büyüsel ve dönüştürücü gücünü gözler önüne sermektedir.

"*Giderken Bize Uğra*", "*Püsküllüdür Püsküllü*" ve "*Sokak Başı Meyhane*" adlı türkülerde şahıslara yönelik kargışlar söz konusudur:

Giderken bize uğra
Kebabı köze doğra
Benden başka seversen
Bilinmez derde uğra (Giderken Bize Uğra)

"*Giderken Bize Uğra*" türküsünde "Bilinmez derde uğra" ifadesi ile muhataba doğrudan zarar vermek yerine onun dolaylı, anlaşılmaz ve çözümü güç bir sıkıntıya düşmesini dile getiren bir kargıştır. Buradaki "bilinmez dert", hem teşhis edilemeyen hem de tedavisi bulunamayan bir tür sıkıntıyı işaret eder. "Bilinmez derde uğra" özellikle halk ağzında çok sık kullanılan bir kargış söylemidir. Bu kargışta doğrudan cezalandırıcı bir söylemden ziyade, bireyin varoluşsal düzeyde bir huzursuzluk yaşamasının temenni edildiği anlaşılmaktadır.

Gürgen vardım dibine
Oyma alırım oyma
Aldattın beni yavrum
Genç yaşlarına doyma (Püsküllüdür Püsküllü)

"Püsküllüdür Püsküllü" türküsünde kullanılan kargış ifadesi aldatılma sonucu ortaya çıkmıştır. Sevgilisi tarafından ihanete uğrayan türkü yaratıcısının içinin yandığı ve haksızlığa uğradığı anlaşılmaktadır. "Genç yaşlara doyma" kargışı ile sevgilinin yaşamının en dinamik, en üretken ve genellikle en umut dolu dönemleri olan gençlik yıllarını acı, hastalık, sıkıntı veya kayıplarla geçirilmesi temenni edilmiştir.

Hanım oynasın oynasın
 Sür cezveler gaynasın
 Hanımı da saran doymasın
 Saran da murad almasın (Sokak Başı Meyhane)

Giresun yöresi türkülerinde içinde çok sevilen ve karşılama oyununda müziği kullanılan “Sokak Başı Meyhane” türküsünde, türkü yaratıcısı sevdiği kız olan Hanım’a ulaşamadığı için “saran doymasın, murad almasın” ifadeleri ile kargış etmiştir. Türküde geçen cezve sözcüğü dikkat çekicidir. Cezve kaynatma başka bir ifadeyle kahve yapma kız isteme törenlerinde görülen bir gelenektir. Muhtemeldir ki türküde kullanılan kargış Hanım’ın bir başkası için istendiği günde söylenmiştir.

Sonuç

Toplumların hafızasını taşıyan en güçlü araçlardan biri şüphesiz ki sözlü kültürdür. Nesilden nesile aktarılan masallar, efsaneler, ninniler, türküler, atasözleri ve deyimlerin yanı sıra kargışlar da bu kültürel mirasın dikkat çeken bir parçasıdır. Kargışlar, sadece bireysel bir duygunun dışavurumu değil; aynı zamanda bir toplumun değer yargılarını, adalet anlayışını, ahlak ölçütlerini ve tarihsel tecrübelerini yansıtan güçlü sözlü ifadeler olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda sözlü kültürün önemli bir bileşeni olan kargışların yalnızca bireysel öfkenin dışavurumu değil, aynı zamanda kolektif hafızanın bir yansıması olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, sözlü anlatı geleneğinin bir diğer güçlü unsuru olan türküler de bireysel deneyimlerin toplumsal bellekte yer bulduğu ve kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarıldığı bir ifade biçimi olarak dikkat çeker.

Halk, türküler aracılığı ile sevincini, üzüntüsünü, ayrılığını, hasretini, umudunu, çaresizliğini ezgili sözlerle ifade eder. Türkülerde geçmişin duygusal dünyasına, toplumsal yapısına ve gündelik yaşamına dair derinlemesine bilgiler edinmek mümkündür. Türkülerin incelenmesi yerel motifleri ve halk inanışlarını barındırmaları nedeniyle kültürel süreklilik açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda türküler, toplumsal değişimleri izlemek ve halk kültürünün dönüşümünü anlamak için güçlü bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Beddua, çoğu zaman çaresizliğin, adaletsizliğe karşı çıkan bir halkın diliyle yükselen sessiz bir çığlıktır. Türküler ise bu çığlığı, zamanın ötesine taşıyan güçlü bir kültürel miras olarak yaşamaya devam etmektedir.

“Ah Kavaklar Kavaklar”, “Görel’den O Yanı”, “Nazlı Kavak Gıcır Gıcır Gıcılar” ve “Çatlak Altından Çıktık Voltaya” türkülerindeki kargışlarda ağaç ve ateş kültünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu türkülerde yapılan kargışlarda insan olmayan varlıklara belirgin insan özelliklerinin (antropomorfizm) atfedildiği görülmektedir. Türklerin kadim dinî inanışı olan Gök Tanrı inanç sisteminde kutsal olduğuna inanılan insan dışındaki canlı ve cansız varlıkların (kurt, at, ağaç, dağ, su vb. gibi) kişileştirildiği bilinmektedir. Benzer örneklerin Giresun türkülerinde var olması kadim inançların günümüze değin varlığını koruduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

“Giderken Bize Uğra”, “Püsküllüdür Püsküllü” ve “Sokak Başı Meyhane” türkülerinde şahıslara yönelik kargışlar yapılmaktadır. Bu türkülerde geçen “Bilinmez derde uğra, Genç yaşlarına

doyma ve *Saran da murad almasın*” kargışlarının çok güçlü kargışlar olduğunu ifade etmemiz gerekir. Muhtemeldir ki bu türkülerin yaratıcıları büyük bir sıkıntı çektiği anda bu kargışları adeta duygusal adalet çağrısı niteliğinde dile getirmişlerdir.

“Çitten Söktüm Çangalı” (andırgelsin yaylası) ve “Evlerinin Önünde Gara Üzüm Asması” (andırın yosması) türkülerinde yapılan kargışlarda “yok olsun, yerin dibine geçsin, sahipsiz kalsın” anlamlarında kullanılan “andır” sözcüğü ile yapılmıştır. Giresun yöresi ağızlarında

	Türkünün Adı	İlçe/Köy	Repertuar No
1	Ah Kavaklar Kavaklar	Görele	4375
2	Ben Geçiyе Gidemem	Görele/Çavuşlu Köyü	1326
3	Çitten Söktüm Çangalı	Görele/Çavuşlu Köyü	130
4	Çatlak Altından Çıktık Voltaya	Merkez	1375
5	Dağı Duman Bürüdü	Görele	4886
6	Evlerinin Önünde Gara Üzüm Asması	Görele/Çavuşlu Köyü	1321
7	Giderken Bize Uğra	Merkez	122
8	Görele'den O Yanı	Görele/Çavuşlu Köyü	3339
9	Görele'nin İçinde İkiliyim İkili	Görele	3859
10	Nazlı Kavak Gıcır Gıcır Gıcılar	Merkez	2325
11	Püsküllüdür Püsküllü	Görele/Çavuşlu Köyü	1323
12	Sokak Başı Meyhane	Merkez	192

“andır” sözcüğü çok sık kullanılmaktadır. Bu nedenle andır sözcüğü ile yapılan kargış formlarının yöreye özgü olduğu söylenebilir.

Çalışmada Giresun yöresi TRT repertuarına kayıtlı türkülerde kargış motifleri incelenmiştir. Yöreye ait 84 türkünün 12'sinde (%14,28) kargış motifleri tespit edilmiştir. Tespit edilen türkülerin adları ve repertuar numaraları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Geçmişten günümüze Türk halk inanışlarında bireyler kargışa maruz kalıp başlarına kötü hadiselerinden gelebileceği endişesi ile haksızlık yapmaktan korktuğu bilinmektedir. Adeta tabuya dönüşen bu durum bireylerin kargışa maruz kalmamak amacıyla toplum içindeki hareketlerini düzenlemelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda kargışların yalnızca olumsuz niyetin ürünü değil, aynı zamanda bir uyarı, bir tepki ya da bir toplumsal denetim fonksiyonunda da kullanıldığını söylemek yerinde olacaktır.

Kaynaklar | References

- Bayat, F. (2006). Ana hatları ile Türk şamanlığı, Ötüken Neşriyat.
- Bayat, F. (2018). Türk mitolojik sistemi 2. 4. baskı, Ötüken Neşriyat.
- Beydili, C. (2015). Türk mitolojisi ansiklopedik sözlük. Yurt Kitap-Yayın.
- Çobanoğlu, Ö. (2010). Türkü olgusu bağlamında ‘Türkü’ ve ‘Şarkı’ terimlerinin etimolojisini yeniden tanımlama denemesi, *Türk Yurdu Dergisi*, 269, s. 46-49.
- Çobanoğlu, Ö. ve Çobanoğlu S. (2015). Türk halk kültüründe konuşmalık türler bağlamında sözel nasihatler, dua ve beddualar. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 3.7, s. 1-32. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.509157>
- Çoruhlu, Y. (2010). Türk mitolojisinin ana hatları. 3. baskı, Kabalcı Yayınevi.
- Dikmen, M. – Terkin, T. (2022), Türkülerde Beddua: TRT Halk Müziği Repertuarı Örneği/ Turkish Academic Research Review, 7 (3), 731-761.
- Dilek, İ. (2020). Kült kavramı ve söz kültü. *Bilig*, 95, s. 47-77. <https://doi.org/10.12995/bilig.9503>
- Dilek, İ. (2021). Türk mitoloji sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dizdaroğlu, H. (1969). Halk şiirinde türler. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Elçin, Ş. (1986). Halk edebiyatına giriş. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Eliade, M. (2003). Dinler tarihine giriş. Kabalcı Yayınevi.
- Emecen, M. F. (2015). Tarihi bir liman kenti Giresun. Ü. Bekdemir ve M. Fatsa (Ed.), *Geçmişten Günümüze Giresun* içinde (s.14-23). Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi-4.
- Ergin, M. (2011). Orhun Abideleri. 27. baskı, Boğaziçi Yayınları.
- Ergin, M. (2024). Dede Korkut kitabı 1-2. 4. baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergönenç, D., ve Erbaş, N. (2019). Karadeniz türkülerinde alkış. *Karadeniz Araştırmaları*, 16(63), 497-529.
- Eroğlu, T. (2017). Türkü nedir? *Kesit Akademi Dergisi*, 3(7), s. 78-91.
- Esin, E. (2001). Türk kozmolojisine giriş. Kabalcı Yayınevi.
- Feyzioğlu, N. (2011). Gelin kayası efsaneleri ve taş kesilme motifi üzerine bir değerlendirme. *Gazi Türkiyat* 1.9, s. 115-133.
- Goody, J. (2018). Mit, ritüel ve söz. D. Sezgi (Çev.) Küre Yayınları.
- İnan, A. (1986). Tarihte ve bugün şamanizm materyaller ve araştırmalar. 3. baskı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kadioğlu S. (2015). Çepniler: Giresun’un sosyolojik kökenine dair. Ü. Bekdemir ve M. Fatsa (Ed.), *Geçmişten Günümüze Giresun* içinde (s.81-90). Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi-4.

- Kafesoğlu, İ. (2024), Türk millî kültürü. 49. baskı, Ötüken Neşriyat.
- Kalafat, Y. (2004). Altaylar'dan Anadolu'ya kamizm. Yeditepe Yayınevi.
- Karakurt, D. (2012). Türk mitoloji ansiklopedisi. Açıklamalı-resimli Türk söylence sözlüğü.
- Katanov, N.F. (2000). Bilimsel eserlerinden seçmeler Hakas folkloru ve etnografyası metinleri. H.E. Maynogaşeva (Haz.), F. Özkan (Çev.), Yorum Matbaacılık.
- Kaya, D. (2001). Folklorumuzda beddua söyleme geleneği ve Türk halk şiirinde beddualar. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Kaya, D. (2020). Türk dünyası ansiklopedik Türk halk edebiyatı kavramları ve terimleri sözlüğü, 4. baskı, Akçağ Yayınları.
- Kaya, D. (2021). Türk dünyası anonim halk şiiri. 5. baskı, Akçağ Yayınları.
- Koçakoğlu, B. (2018). Söz ve büyü. Palet Yayınları.
- Kurt, B. (2020). Türkülerde alkış ve kargış kullanımı. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29(1), 189-199. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.587959>
- Küçük, S. (2010). Eski Türk kültüründe renk kavramı. *Bilig*, 54, s. 185-210
- Ögel, B. (2003). Türk mitolojisi, c. 1, 4. baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özçelik, S. (2022). Dede Korkut dresten nüshası giriş, notlar. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sakaoğlu S. ve Türkan K. (2019). Efsanelerden masallara uzanan taş kesilme motifinin Azerbaycan ve Anadolu masallarına yansımaları, *Türkbitig*, 38, s. 177-197.
- Tekin F. ve Cantürk S. (2018). Giresun ve yöresi ağız sözlüğü, Arı Sanat Yayınevi.
- Türk, E. B. (2022). Anadolu ve Azerbaycan efsanelerinde taş kesilme motifi. *Culture and Civilization*, 1.3, s. 15-28.
- Türkçe Sözlük (2023). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derlemeler Sözlüğü (2019). I. cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları.

İnternet Kaynakları

Repertükül. (t.y.). *Yörelər – Giresun*. Erişim tarihi: 05 Ocak 2025, <https://www.repertukul.com/Yoreler--Giresun>